

AASTA 2023 TEGIJAD LOODUSES

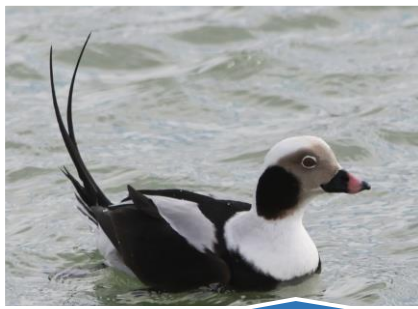

Foto: Uku Paal

Aasta lind on aul

Aul (*Clangula hyemalis*) on hakisuurune avamere sukelpart. Suured auliparved rändavad Eestist kevadel ja sügisel läbi, osa neist jääb meile talvituma. Pesitsema lendavad nad tundrajärvede äärde. Isase auli tunneb ära valge pea ja põsel oleva pruuni laigu ning kahe pika ja peenikese sabasule järgi. Emaslindude sulestik on pruunikas. Toidu, koorikloomade ja limuste kättesaamiseks linnud sukelduvad, nii võivad nad sattuda kalavõrkudesse. Aulide arvukuse languse peamisteks põhjusteks on tihenev laevaliiklus, sellega kaasnev õlireostus ning tuuleparkide rajamine. Kuulub ülemaailmselt ohustatud liikide nimekirja. Loe edasi: [Eesti Ornitoloogiaühing](#)

Lendorav (*Pteromys volens*) on videviku ja öise eluviisiga, suurte silmadega väga haruldane närliline. Ta elu kulgeb puude võrades, kus liigub hüpates puult puule.

Hüppe pikkus võib küündida 20-50 meetrini. Liugleb hääletult, suuna muutmisel ja pidurdamisel on abiks jäsemete vaheline nahakurd e lennus. Maas liigub harva. Sobilikud elupaigad on säilinud vaid Kirde-Eesti vanades sega- ja lehtpuumetsades, kus kasvab õõnsustega haabu. Toiduks puude lehed, urvad, võrsed. Pesa on jämeda haava õõnsuses, poegi 2-3. Kuulub I kaitsekategooriasse, peamiseks ohuks metsaraie, kaduvad ja killustuvad elupaigad. Loe edasi: [Eesti Terioloogia Selts](#)

Harilik mänd (*Pinus sylvestris*) oli esimest korda aasta puu 2001. aastal. Tadaolevalt kasvab maailma kõige kõrgem, 46,6 m pikkune mänd Põlvemaal Ootsipalus. Mänd on meie levinuim puuliik, vähenõudlik mullaviljakuse suhtes, kuid vajab kasvamiseks palju valgust. Männi okkad on kahekaupa kimbus. Tolmleb mais-juunis, seemned valmivad järgmise aasta sügisel. Mänd pakub toitu imetajatele (põder, orav), lindudele (rähnid, metsised), putukatele (maipõrnikad, männikärsakad) jt. Mänd on inimese poolt kõige enam kasutatud puu: tarbepuiduna, keemiatööstuses, meditsiinis jne. Sihvakas palumetsa mänd ja kidur rabamänd on ikka sama liik – harilik mänd. Loe edasi: [loodusajakiri.ee](#)

Roheline hiidkupar (*Buxbaumia viridis*) on enamasti märkamatuks jääv, 1-2 mm kõrguste võsudega sammal, kes kasvab vanal lamaval kõdupuidul vanades kuuse-segametsades. Vaid soodsal aastal ilmuvad kuni 2 cm pikkused rohelised, hiljem pruuniks muutuvad eoskuprad. Eosed valmivad neis alles järgmisel kevadel. Kasvab peamiselt läänesaartel, leiukohti on ka mandril. Kuulub I kaitsekategooriasse, on vääriselupaiga tunnusliik. Ohuks elupaikade kadumine. Loe edasi: [Eesti Samblasõbrad](#)

Valge tolmpoa (*Cephalanthera longifolia*) on meie valgeõielistest orhideedest kõige suuremate (u 15 mm) õitega. Õitseb mais-juunis. Õisi tolmeldavad väikesed mesilased, õied ei lõhna, neis puudub nektar. Taime kõrgus kuni 50 cm, lehed helerohelised, süstjad. Kasvab Lääne-Saaremaal loo- ja luitemetsades ning puisniitudel. Mõned leiukohad ka teistel Lääne-Eesti saartel ja mandril. Kuulub II kaitsekategooriasse. Ohuks kasvukohtade metsastumine ja lageraie. Loe edasi: [Eesti Orhideekaitse Klubi](#)

Keldriöölane (*Scoliopteryx libatrix*) on laialt levinud ööliblikas, kelle hallidel sakiliste servadega esitiibadel on oranžid triibud. Tiibade siruulatus umbes 40 mm. Ta lendab augustist oktoobrini ja maist juulini. Kevadel muneb emane liblikas lehtpuule, enamasti pajule, kes on ühtlasi röövikutele toidutaimiks. Hilissuvel koorub nukust liblikas, kes siirdub peagi koobastesse ja keldritesse talvituma. Keldriöölane on üks pikaealisemaid (ligi aasta) ja väheseid valmikuna talvituvaid liblikaid. Loe edasi: [Eesti Lepidopteroloogide Selts](#)

Harilik kivipuravik (*Boletus edulis*) on üks otsitumaid ja hinnatumaid söögiseeni. Söödavad värskelt. Kübar matt, pähkelpruun, tundub olevat servast kõrbenud. Jalg valkjas, selle ülemises osas valge või helepruun võrkmuster. Seeneliha on valge, meeldiva maitse ja lõhnaga, ei muuda lõikekohal värvi. Kasvab kuuse- ja kuuse-segametsades. Loe edasi: [Eesti Mükoloogiaühing](#)

Merisiig (*Coregonus lavaretus lavaretus*) on siirdekala. Elab rannikumeres, koeb nii meres kui Pärnu ja Narva jões. Eelistab jahedama veega alasid. Hõbedane keha on sale, ülalõug ulatub alalõuast ettepoole, enne sabauime on seljal rasvauim. Noorena toitub zooplanktonist, hiljem põhiliselt põhjaloomadest. Hinnatud kala toidulaual. Järelkasvu tagamiseks on merisiia püügi alammõõt meres ja sinna suubuvates jõgedes 35 cm, mujal siseveekogudes 40 cm ja sügisel kudemise ajal on püük keelatud. Peipsi järves elab merisiia alamliik peipsi siig. Loe edasi: [Kalastaja](#)

Leetunud muld (Lk) on rohkem kui 5 cm tüseduse huumuskihiga happeline ja toitainetevaene liivane muld. Põllumaana kasutamisel vajavad leetunud mullad lupjamist ja väetamist. Sellisel mullal kasvavad laane- või palumetsad ja segapuistud, nende hõredas alusmetsas aga pihlakad, vaarikad, mustikad, pohlakad ning samblad. Leetunud mullad on levinud valdavalt Kagu-Eestis. Loe edasi: [Eesti Maaülikool](#)

Foto: Tarmo Mikussaar

Aasta loom on lendorav

Foto: Maris Sepp

Aasta puu on harilik mänd

Aasta orhidee on valge tolmpoa

Foto: Maris Sepp

Foto: Maris Sepp

Aasta sammal on roheline hiidkupar

Foto: Maris Sepp

Foto: Irene Volk

Aasta liblikas on keldriöölane

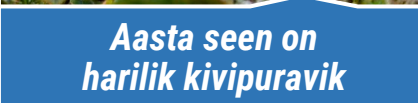

Foto: Rain Erala

Foto: Alar Astover

Aasta muld on leetunud muld

Aasta kala on merisiig